UDC 373.5.016.02

DOI <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2021-13-125-137>

Methods of Formation of Digital Competence of Future Teachers of Art Disciplines in Higher Education Institutions of China

Ji Yiping

Postgraduate,

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,

✉ 2, Valentynivska Str., Kharkiv, Ukraine, 61022

E-mail: 4485053@qq.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5551-4760>

Date of receipt of the article: April 17, 2021

Article accepted for publication: June 02, 2021

Методи формування цифрової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін в закладах вищої освіти КНР

Цзі Іпін

аспірант,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.

Сковороди

✉ вул. Валентинівська 2, Харків, Україна, 61022

Дата надходження статті: 17 квітня 2021 р.

Стаття прийнята до друку: 02 червня 2021 р.

Abstract

With the introduction of digital educational technologies, the learning process is changing. Digital technologies are not only a tool, but also a living environment for modern learners, which opens up new opportunities: learning at any convenient time, continuing education, the ability to form individual educational routes for students. However, such an environment requires teachers to take a different approach to the organization of the educational process, to acquire new skills and abilities for work, in particular the formation of their digital

competence in the digital educational space. In these conditions, the system of pedagogical education should provide training for future teachers of art disciplines, which has a high level of digital competence.

The purpose of the article is to reveal the essence of the concept of «digital competence» on the basis of the analysis of scientific literature and to determine the methods of formation of future art disciplines teachers' digital competence in higher education institutions of China. To achieve the goal of the study, the following research **methods** were used: analysis of scientific literature, observation, systems analysis, comparative analysis, modeling method, classification method; methods of comparative analysis and analogy, design method; methods of systematization, generalization, logical analysis, analysis of personal experience of teaching and learning, comparison and interpretation of the obtained data. **The results** of the study show that the digital competence of future teachers of art disciplines consists of four components: motivational-personal (internal and external motives for their future professional activity), cognitive (a set of theoretical knowledge, skills and abilities of future teachers to effectively organize the educational process using digital teaching aids), activity (practical implementation of professional and pedagogical knowledge of a future teacher, his intellectual, cognitive, technical, design and technological skills, necessary skills for effective implementation of digital technologies in the educational process) and reflection-evaluation (ability to analyze and self-analyze, coordination of goals, methods and results, awareness of their style of activity, readiness for their creative change). **Conclusions.** These components of digital competence of future teachers of art disciplines should be formed taking into account the specifics of professional activity and appropriate methods.

Key words: future teachers, educational process, art disciplines, digital competence, methods, China.

References

1. Zhernovnykova, O., Peretiaha, L., Kovtun, A., Korduban, M., Nalyvaiko, O., & Nalyvaiko, N. (2020). Tekhnolohiia formuvannia tsyfrovoy kompetentnosti maibutnix uchytyliv zasobamy heimifikatsii [The technology of prospective teachers' digital competence formation by means of gamification]. *Information Technologies and Learning Tools*, 75(1), 170-185. <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3036> [in Ukraine].

2. Liu, Huiqin (2008). Try nemynuchi problemy v shvydkomu rozvytku informatyzatsii osvity [Three inevitable problems in the rapid development of informatization of education]. *Information technologies of education. Primary and secondary school*, 10, 80-81.

3. Mei, Hong (2018). Stvorennia tsyfrovoho Kytau: vykorystannia mozhlyvosti novoho etapu rozvytku informatyzatsii [Creation of digital China: seizing the possibility of a new stage in the development of informatization]. *People's. People's Daily*. Issue. 05.

4. Nalyvaiko, O. (2020). Tsyfrovizatsiia osvitnoho seredovyscha v zakladakh vyshchoi osvity kytaiskoi narodnoi respubliky [Digitization of the educational environment in higher education institutions of the People's Republic of China]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of the humanities*, 2 (32), 188-194 [in Ukraine]..

5. Prokhorova, S.M. (2015). Poniattia tsyfrovoi kompetentnosti vchytelia inozemnoi movy u svitovomu osvitnomu prostori [The concept of digital competence of a foreign language teacher in the world educational space]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka – Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko*, 113–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_4_24 [in Ukraine].

6. Zhang, Weijing (2019). Informatyzatsiia osvity v Kytai rizko zminylasia za 70 rokiv [The informatization of education in China has changed dramatically in 70 years]. Retrieved from: https://news.eol.cn/uni/201909/t20190926_1684908.shtml [in Ukraine].

7. Guo, L. (2012). New curriculum reform in china and its impact on teachers. *Canadian and International Education/Education Canadienne et internationale*, 41(2), 6.

8. Zheng Liping. (2019). The Educational Application and Innovative Exploration of Robot Learning from the Perspective of Artificial Intelligence. *China New Telecommunications*, 13.

8. 郑立平;人工智能视域下机器人学习的教育应用与创新探索[J];中国新通信;2019年13期.

9. 包桂霞;“人工智能”启蒙教育离课堂有多远?[J];中国信息技术教育;2017年22期.

10. 李欢冬;樊磊;;“可能”与“不可能”:当前人工智能技术教育价值的再探讨——《高等学校人工智能创新行动计划》解读之一[J];远程教育杂志;2018年05期.

11. 朱文杰;人工智能的发展现状及其在教育领域中的应用[J];天天爱科学(教学研究);2018年10期.

12. 周红霞;教育中的人工智能:可持续发展的挑战与机遇[J];中国教育网络;2019年06期.

Вступ

В останні роки як в Україні, так і в Китайській Народній Республіці гостро постає проблема підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін в закладах вищої освіти КНР, які володіють на високому рівні не лише професійною, а й цифровою компетентністю. За словами Лю Хуейцінь (2008), вчитель образотворчого мистецтва повинен поєднувати в собі художника та педагога, який володіє широким арсеналом образотворчих та сучасних засобів.

Професійна діяльність викладачів мистецьких дисциплін може бути ефективною, якщо його педагогічна робота постійно підкріплюється його особистим досвідом у практиці малюнка, живопису, графіки, скульптури, дизайну, декоративно-ужиткового мистецтва, його здатністю показати здобувачам освіти процес втілення художнього образу в тому чи іншому матеріалі, використовуючи різноманітні образотворчі техніки – як традиційні, і сучасні. На важливу роль професійної діяльності у загальному розвитку особистості на засадах цифровізації вказували О. Жерновникова (2020), Мей Хонг (2018), О. Наливайко (2020), С. Прохорова (2018) та ін.

Успіхи в опануванні образотворчою діяльністю засобами цифровізації зумовлюють рівень як професійного, а й особистісного розвитку майбутніх викладачів мистецьких дисциплін, впливаючи на розвиток сприйняття, уяви, образного мислення, здібності сприймати різноманітні явища дійсності та давати їм оцінку з естетичних позицій, бачити прекрасне не тільки в мистецтві, а й у повсякденному цифровому житті. Без цих якостей неможлива ефективна взаємодія сучасного викладача зі студентами, яка здійснюється в цифровому освітньому просторі.

Процеси глобалізації, що йдуть у сучасній освіті, безпосередньо мають відношення і до галузі вищої художньо-педагогічної освіти. Глобалізація знаходить своє вираження не тільки в уніфікації змісту та структури вищої професійної освіти, подвійність

дипломів, взаємообмін викладацькими кадрами та студентами, широкому впровадженні цифрових освітніх технологій, що дозволяють створити відкриті освітні системи, а й з розширення обміну між країнами в освітній галузі (郑立平, 2019; 朱文杰, 2018; 朱文艳, 2019).

У сучасній вищій освіті поряд із глобалізацією чітко простежується прагнення збереження унікальності національних культур, що виражається в світній галузі у напрямі опанування національними традиціями в мистецтві, в опорі на особливості естетичного сприйняття та відображення дійсності, характерні національній культурі (包桂霞, 2017; 李欢冬, 2018; 周红霞, 2019).

Разом з тим, актуальність означеної проблеми постійно зростає, оскільки нерозкритими залишаються методи формування цифрової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін в закладах вищої освіти КНР.

Мета статті – на основі проведеного аналізу наукової літератури розкрити суть поняття «цифрова компетентність» та визначити методи формування цифрової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін в закладах вищої освіти КНР.

Матеріал і методи дослідження

Для досягнення мети дослідження були використані такі методи дослідження: на початковому етапі – аналіз наукової літератури, спостереження, що дозволили визначити ступінь актуальності проблеми; аналіз концептуальних положень та висновків, що містяться у філософській, педагогічній та методичній літературі; системний аналіз, порівняльний аналіз, метод класифікації, метод моделювання, який дозволив подати в структурованому вигляді концептуальні основи досліджуваного процесу. На другому етапі застосовувалися методи порівняльного аналізу та аналогії, що дало можливість виявити та охарактеризувати тенденції та проблеми формування цифрової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін в закладах вищої освіти КНР та України; метод проектування, що дозволив визначити та обґрунтувати шляхи вирішення виявлених проблем. На третьому етапі дослідження застосовувалися методи систематизації, узагальнення, логічного аналізу, аналогії, аналіз особистого досвіду навчання та викладання в ЗВО КНР, порівняння та інтерпретація одержаних даних.

Результати та їх обговорення

В даний час в образотворчому мистецтві Китаю конфуціанська та даоська традиції існують у синкретичній єдності. В образотворчому мистецтві сучасного Китаю (а саме у його традиційному напрямі) знаходить відображення принципу нероздільності естетичного, етичного, природного та сучасного.

Процес навчання образотворчому мистецтву у системі вищої художньо-педагогічної освіти сучасної України базується на такій течії в естетиці, як реалізм. Саме поняття реалізму має у своїй основі категорію реальності – всього, що існує незалежно від пізнавальних можливостей людини. Однак у сучасній західній естетиці під реальністю фактично розуміється дійсність, що лежить поза свідомістю (2018).

Утім, у процесі навчання в Україні та Китаї нині пізнавальний потенціал образотворчого мистецтва практично не використовується, що можна розглядати як одну із значущих проблем підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін.

Як у китайській, так і в українській традиціях художник розглядається насамперед як виразник певної ідеї, представленої в його творі в єдності етичного та естетичного (орієнтація на «чистий естетизм» для китайського та українського образотворчого мистецтва не характерна). Помітно різняться в Україні та Китаї ставлення до взаємодії викладача та студента. У Китаї основою педагогічної взаємодії виступає ідея наставництва.

Взаємодія викладача та студента у процесі вивчення мистецьких дисциплін базується на безумовному авторитеті викладача як визнаного майстра. Важливою складовою взаємодії є порядок із рольовими етичними відносинами – поважне, шанобливе ставлення до викладача з боку студента. Але водночас сама філософія китайського мистецтва передбачає визнання за учнем права на вибір власного шляху в мистецтві, на самовираження, на творчу самореалізацію, яка обмежується лише певними канонами, що дозволяють якнайкраще висловити ту чи іншу етичну чи естетичну ідею.

Діалектичне поєднання цих, на перший погляд, суперечливих тенденцій забезпечує можливість індивідуалізації у процесі підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін.

Отже, визначена нами специфіка навчання мистецьких дисциплін, надає підстави охарактеризувати *цифрову компетентність* як здатність здобувача освіти постійно оновлювати в умовах удосконалення цифрових технологій сукупність компетентностей, необхідних викладачу для здійснення професійної діяльності у цифровому освітньому середовищі.

Напрацювання китайських учених (Лю Хуейцінь, Мей Хонг, Чжан Вейцзин) надають підстави стверджувати, що цифрова компетентність майбутніх викладачів мистецьких дисциплін має складатися з чотирьох компонентів: мотиваційно-особистісного (внутрішні та зовнішні мотиви до своєї майбутньої професійної діяльності), когнітивного (сукупність теоретичних знань, умінь та навичок майбутнього викладача для ефективної організації освітнього процесу із застосуванням цифрових засобів навчання), діяльнісного (практичне втілення професійно-педагогічних знань майбутнього викладача, його інтелектуальних, пізнавальних, технічних, конструкторських та технологічних умінь, необхідних навичок для ефективного впровадження цифрових технологій в освітній процес) та рефлексійно-оцінного (здатність до аналізу та самоаналізу власної діяльності, узгодження цілей, способів та отриманих результатів, усвідомлення свого стилю діяльності, готовність до їх творчої зміни). Зазначені компоненти цифрової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін мають формуватися з урахуванням специфіки професійної діяльності та відповідних методів.

Серед методів навчання переважають традиційні. На теоретичні заняття це переважно словесні методи – лекція, діалог. На практичних заняттях багато часу відводиться на копіювання класичних творів живопису, на відпрацювання навичок реалістичної манери письма. Недостатньо використовуються інформаційно-комунікаційні технології, інтерактивні та герменевтичні методи навчання, що дозволяють виявити та розкрити культурні смисли творів мистецтва, глибше зрозуміти їх зміст.

Незважаючи на домінування традиційних методів в процесі навчання образотворчому мистецтву в системі вищої художньо-педагогічної освіти України і Китаю, упродовж останніх років у зв'язку з модернізацією освіти стала простежуватися тенденція до

застосування в досліджуваному процесі сучасних методів навчання – в першу чергу інтерактивних і тих, які мають у своїй основі комп'ютеризацію навчання.

Аналіз українських освітніх програм зі спеціальності «014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)» та «Образотворче та декоративне мистецтво» дозволяє зробити висновок про те, що в процесі вивчення образотворчого мистецтва студент, який навчається в системі вищої художньо-педагогічної освіти, повинен опанувати знаннями з теорії та історії образотворчого мистецтва, вміти виявляти і використовувати виховуючий і розвивальний потенціал різних видів образотворчого мистецтва, звертаючи при цьому особливу увагу на вітчизняну культуру. Це висуває нові вимоги до вивчення в системі вищої художньо-педагогічної освіти теоретичних дисциплін, пов'язаних з образотворчим мистецтвом різних видів і жанрів.

Одним з найбільш яскравих проявів тенденції до модернізації методів навчання образотворчому мистецтву є застосування в процесі навчання цифрових технологій. Серед сучасних форм і засобів образотворчого мистецтва значне місце займають цифрові освітні технології, що активно впроваджуються в процес підготовки викладачів мистецьких дисциплін. Останнім часом в Китаї зростає кількість досліджень, в яких розглядаються різні аспекти проблеми використання цифрових технологій в освітньому процесі (Чжан Вейцзин, 2019; 李欢冬, 2018; 周红霞, 2019).

Учені відзначають, що без володіння навичками використання образотворчих можливостей комп'ютерної графіки неможлива підготовка сучасного викладача мистецьких дисциплін, і обґрунтовують різноманітні варіанти використання цифрових технологій при навчанні мистецьких дисциплін, маючи на увазі не тільки комп'ютерну графіку, але також спеціальні дисципліни, безпосередньо не пов'язані з комп'ютерною графікою і комп'ютерним дизайном, оскільки в такій роботі «реалізується широкий комплекс компонентів образотворчої грамоти, що удосконалює навички в композиції і малюнку» (朱文艳, 2019).

Опанування різноманітними образотворчими техніками в їх різних поєднаннях і співвідношеннях, використання різних матеріалів і технологій роботи з ними є відмінними рисами

підготовки викладачів мистецьких дисциплін та формування їхньої цифрової компетентності. Розширення діапазону образотворчих засобів передбачає і впровадження в процес навчання образотворчому мистецтву сучасних методів, спрямованих на формування цифрової компетентності викладачів мистецьких дисциплін. У зв'язку з цим використання сучасних цифрових технологій образотворчої діяльності доповнює академічні та традиційні технології і сприяє педагогічно доцільній організації процесу освоєння інноваційного напрямку підготовки викладачів мистецьких дисциплін.

Утім, у процесі формування цифрової компетентності підготовки викладачів мистецьких дисциплін, впроваджуючи в процес навчання комп'ютерні технології, слід враховувати деякі проблемні моменти. Так, Бао Гуйся (包桂霞, 2017) звертає у своїх дослідженнях увагу на те, що при навчанні з допомогою цифрових технологій вивчається не жива реальність, а її віртуальні образи, що може привести до скривленого світосприйняття. До того ж ці образи заздалегідь задаються здобувачу освіти, а не складаються у нього в результаті виділення з досліджуваного об'єкта того чи іншого аспекту. Звуження досвіду вивчення і відображення живої натури не дозволяє студенту в повній мірі реалізувати свій творчий потенціал (包桂霞, 2017). Тому при включенні в процес навчання мистецьких дисциплін комп'ютерних, інформаційно-комунікаційних технологій слід враховувати закони сприйняття і відображення дійсності.

Висновки

На основі проведеного аналізу літератури китайських учених (Лю Хуейцінь, Мей Хонг, Чжан Вейцзин), визначаємо цифрову компетентність як здатність здобувача освіти постійно оновлювати в умовах удосконалення цифрових технологій сукупність компетентностей, необхідних викладачу для здійснення професійної діяльності у цифровому освітньому середовищі.

Результати дослідження показують, що цифрова компетентність майбутніх викладачів мистецьких дисциплін складається з чотирьох компонентів: мотиваційно-особистісного, когнітивного, діяльнісного та рефлексійно-оцінного. Зазначені компоненти цифрової компетентності майбутніх викладачів ми-

стецьких дисциплін мають формуватися з урахуванням специфіки професійної діяльності та відповідних методів.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в імплементації китайських методів формування цифрової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін в освітній процес українських ЗВО.

Література

1. Жерновникова, О., Перетяга, Л., Ковтун А., Кордубан, М., Наливайко, О., Наливайко, Н. Технологія формування цифрової компетентності майбутніх учителів засобами гейміфікації. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. 75 (1). 170-185.

2. Лю Хуейцін. Три неминучі проблеми в швидкому розвитку інформатизації освіти. *Інформаційні технології освіти. Початкова і середня школа*. 2008. № 10. С. 80-81 (кит.).

3. Мей Хонг. Створення цифрового Китаю: використання можливості нового етапу розвитку інформатизації. *People's. Жэнь-минь жибао*. 2018. Вип. 05 (кит.).

4. Наливайко О. Цифровізація освітнього середовища в закладах вищої освіти китайської народної республіки. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. 2(32). 188-194.

5. Прохорова С.М. Поняття цифрової компетентності вчителя іноземної мови у світовому освітньому просторі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2015. Вип. 4. С. 113–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_4_24.

6. Чжан Вейцзин. Інформатизація освіти в Китаї різко змінилася за 70 років. 2019. URL : https://news.eol.cn/uni/201909/t20190926_1684908.shtml (дата звернення: 10.12.2020) (кит.).

7. Guo L. New curriculum reform in china and its impact on teachers. *Canadian and International Education/Education Canadienne et internationale*. 2012. 41(2). 6.

8. 郑立平;人工智能视域下机器人学习的教育应用与创新探索[J];中国新通信;2019年13期

9. 包桂霞;“人工智能” 启蒙教育离课堂有多远?[J];中国信息技术教育;2017年22期

10. 李欢冬;樊磊;;“可能” 与 “不可能” :当前人工智能技术教育价值的再探讨—《高等学校人工智能创新行动计划》解读之一[J];远程教育杂志;2018年05期

11. 朱文杰;人工智能的发展现状及其在教育领域中的应用[J];天天爱科学(教学研究);2018年10期

12. 周红霞;教育中的人工智能:可持续发展的挑战与机遇[J];中国教育网络;2019年06期

Цзі Іпін

Методи формування цифрової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін в закладах вищої освіти КНР

Анотація

З впровадженням цифрових освітніх технологій змінюється і процес навчання. Цифрові технології – це не тільки інструмент, а й середовище існування сучасного здобувача освіти, який розкриває нові можливості: навчання в будь-який зручний час, неперервна освіта, можливість формувати індивідуальні освітні маршрути здобувачів освіти. Утім, таке середовище вимагає від викладачів іншого підходу до організації освітнього процесу, отримання нових умінь та навичок для роботи, зокрема формування їхньої цифрової компетентності у цифровому освітньому просторі. У цих умовах система педагогічної освіти повинна забезпечити підготовку майбутнього викладача мистецьких дисциплін, який має високий рівень сформованості цифрової компетентності. Мета статті – на основі проведеного аналізу наукової літератури розкрити суть поняття «цифрова компетентність» та визначити методи формування цифрової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін в закладах вищої освіти Китаю. Результати дослідження показують, що цифрова компетентність майбутніх викладачів мистецьких дисциплін складається з чотирьох компонентів: мотиваційно-особистісного (внутрішні та зовнішні мотиви до майбутньої професійної діяльності), когнітивного (сукупність теоретичних знань, умінь та навичок майбутнього викладача для ефективної організації освітнього процесу із застосуванням цифрових засобів навчання), діяльнісного (практичне втілення професійно-педагогічних знань майбутнього викладача, необхідних навичок для ефективного впровадження цифрових

технологій в освітній процес) та рефлексійно-оцінного (здатність до аналізу та самоаналізу власної діяльності). Зазначені компоненти цифрової компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін мають формуватися з урахуванням специфіки професійної діяльності та відповідних методів.

Ключові слова: майбутні викладачі, освітній процес, мистецькі дисципліни, цифрова компетентність, методи, Китай.

Цзи Ипин

Методы формирования цифровой компетентности будущих преподавателей художественных дисциплин в заведениях высшего образования КНР

Аннотация

С внедрением цифровых образовательных технологий меняется и процесс обучения. Цифровые технологии – это не только инструмент, но и среда обитания современного соискателя образования, раскрывающего новые возможности: обучение в любое удобное время, непрерывное образование, возможность формировать индивидуальные образовательные маршруты соискателей образования. Такая среда требует от преподавателей другого подхода к организации образовательного процесса, получения новых умений и навыков для работы, в частности, формирования их цифровой компетентности в цифровом образовательном пространстве. В этих условиях система педагогического образования должна обеспечить подготовку будущего преподавателя художественных дисциплин, обладающего высоким уровнем сформированности цифровой компетентности. Цель статьи – на основе проведенного анализа научной литературы раскрыть суть понятия «цифровая компетентность» и определить методы формирования цифровой компетентности будущих преподавателей художественных дисциплин в высших учебных заведениях Китая. Результаты исследования показывают, что цифровая компетентность будущих преподавателей художественных дисциплин состоит из четырех компонентов: мотивационно-личностного (внутренние и внешние мотивы своей будущей профессиональной деятельности), когни-

тивного (совокупность теоретических знаний для эффективной организации образовательного процесса с применением цифровых средств обучения), деятельностного (практическое воплощение профессионально-педагогических знаний будущего преподавателя, необходимых навыков для эффективного внедрения цифровых технологий в образовательный процесс) и рефлексивно-оценочного (способность к анализу и самоанализу). Указанные компоненты цифровой компетентности будущих преподавателей дисциплин должны формироваться с учетом специфики профессиональной деятельности и соответствующих методов.

Ключевые слова: будущие преподаватели, образовательный процесс, дисциплины, цифровая компетентность, методы, Китай.